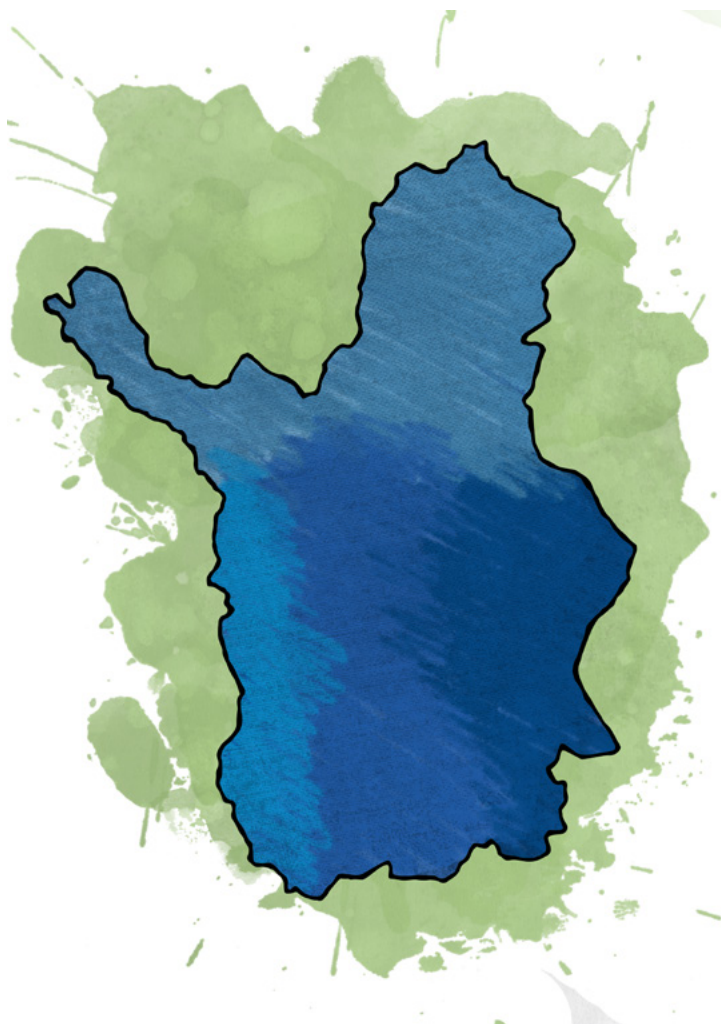

Tieto-, neuvonta- ja ohjaustoiminnan (TNO) hyviä käytänteitä

Tieto-, neuvonta- ja ohjaustoiminnan (TNO) hyviä käytänteitä

Helena Kangastie

Tieto-, neuvonta- ja ohjaustoiminnan (TNO) hyviä käytänteitä

Sarja B. Tutkimusraportit ja kokoomateokset 10/2018

Lapin ammattikorkeakoulu
Rovaniemi 2018

© Lapin ammattikorkeakoulu ja tekijät

ISBN 978-952-316-234-1 (pdf)

ISSN 2489-2637 (verkkojulkaisu)

Lapin ammattikorkeakoulun julkaisuja
Sarja B. Tutkimusraportit ja kokoomateokset
10/2018

Rahoittajat: Euroopan unioni - Euroopan sosiaalirahasto, Euroopan unioni - Euroopan aluekehitysrahasto, Vipuvoimaa EU:lta 2014-2020

Kirjoittaja: Helena Kangastie

Kansikuva ja kuvitus: Annika Hanhivaara

Taitto: Lapin AMK, viestintäyksikkö

Lapin ammattikorkeakoulu

Jokiväylä 11 C

96300 Rovaniemi

Puh. 020 798 6000

www.lapinamk.fi/julkaisut

Lapin korkeakoulukonserni

Lapin korkeakoulukonserni LUC on yliopiston ja ammattikorkeakoulun strateginen yhteenliittymä. Konserniin kuuluvat Lapin yliopisto ja Lapin ammattikorkeakoulu.

www.luc.fi

Sisällys

ALKUSANAT	7
1. JOHDANTO	9
2. TNO-TOIMINTA	11
TNO-toiminnan määrittely	11
TNO-toiminnan kehittäminen	13
3. HYVÄT KÄYTÄNTEET- MITÄ NE OVAT	15
4. TNO-TOIMINNAN HYVIÄ KÄYTÄNTEITÄ	17
Maakunnallinen ja seutukunnallinen verkostoyhteistyö	17
Kumppanuuteen perustuva toiminta	19
Asiakaslähtöiset TNO-palvelut	19
Uudistuva TNO-palveluosaaminen	20
Organisaation oma kuvaus TNO-toiminnasta	20
Aikuiskoulutuksen toimintamalli	21
HOT-prosessikuvaus ja ohjeet	22
Sähköinen asiointi	23
Kehittävä arviointi ja arviointisuunnitelma	23
Työn opinnollistamisen prosessi ja toimintamalli	23
Näyttöpäivä	23
Osaamismerkki	23
Maahanmuuttajien korkeakoulutus- ohjausmalli, kotoutumisen ja opiskelun polku sekä TNO-toiminta polun eri vaiheissa	24
Urasuunnitteluprosessi ja uraohjaustapahtumat "Tukka putkella"	24
LUC-diplomiopinnot	24
5. LOPUKSI	25
LÄHTEET	27
LIITTEET	29

Alkusanat

Tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluissa (TNO) tavoitellaan tuloksia, joista yksilö ja yhteiskunta hyötyvät. Niitä ovat esimerkiksi kouluttautuminen, työllistyminen, kuntoutuminen, yksilön vastuullisuuteen kasvaminen ja omavoimaisuuden lisääntyminen. Ohjaus tarkoittaa erilaisia toimia: opinto-ohjausta, ammatinvalinnanohjausta, arviointia, opastusta, neuvottelua. Yleisesti puhutaan tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluista. (Elinikäisen ohjauksen opas, ELO-opas)

Tieto-, neuvonta- ja ohjaustoimintaa ja palveluja on kehitetty kansallisella tasolla useiden kehittämisohjelmien avulla. Valtakunnallisella ESR-kehittämisohjelmalla Osuvuutta ja kysyntälähtöisyyttä aikuisopiskeluun tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluihin kehitettiin erityisesti aikuisten TNO-palveluja vuosina 2007-2013. Samaan aikaan tehtiin AKKU- ammatillisen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistus, joka kytkeytyi TNO-palvelujen kehittämiseen. ESR ohjelma Kestävää kasvua ja työtä 2014-2020 painottaa osaamisen kehittämistä ja koulutusta, kaikenikäisten erityisesti nuorten ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien nuorten työllistymistä ja syrjäytymisen ehkäisyä. TNO-palvelujen kehittämisessä on huomioitava erityisryhmät kuten maahanmuuttajat. Näiden ryhmien palveluja on tehostettu Ohjaamo-toiminnalla. Ohjaamomallin kehittämisen taustalla on laaja huoli nuorten syrjäytymisestä, kiinnittymisestä koulutukseen ja työhön. Ohjaamon ydintoimintaa ovat tiedotus, neuvonta ja ohjaus sekä kouluttautumisen ja työllistymisen tukeminen, jota tehdään yhteistyöverkoston kanssa.

Lapin ammattikorkeakoulu ja (sitä edeltävät ammattikorkeakoulut KTamk ja RAMK) on ollut aktiivisesti mukana kansallisessa ja alueellisessa verkostossa kehittämässä eri viranomaisten ja eri kouluasteiden kanssa TNO-toimintaa ja palveluja. ESR-hankkeissa kokeilujen ja uusien ratkaisujen tuottamisen kautta on etsitty hyviä käytänteitä kansalliseen työvoima-, koulutus-, ja elinkeinopolitiikkaan. Osa kehittyistä tuloksista ja malleista jää arkeen ja toimintaan elämään myös projektien jälkeen.

1. Johdanto

Käsissäsi on kooste TNO-toiminnan ja TNO-palvelujen kehittämistyössä aikaansaaduista ja testatuista hyvistä käytänteistä. Koosteessa esitellään noin kymmenen vuoden aikana (2007-2017) syntyneitä ESR-hankkeiden konkreettisia tuloksia ja toimintamalleja. Ne on tarkoitettu avuksi ja ideoinnin lähteeksi kaikille TNO parissa työskenteleville. TNO-toiminnan kehittämisessä ovat painopisteet ja kohderyhmät vaihdelleet ajallisesti tarpeen mukaan. Yhteiskunnallisessa tilanteessa välillä on painotettu aikuisten osaamisen ja koulutuksen kehittämistä ja välillä on huomio kiinnittynyt nuoriin tai heikossa työmarkkina-asemassa oleviin erityisryhmiin.

Lapissa on tehty pitkään pitkäjänteistä verkostoyhteistyötä TNO-palvelujen kehittämiseksi. Tavoitteena on ollut parantaa TNO-palvelujen saatavuutta, laatua ja vaihtavuutta. Palvelujen kehittämisessä on pidetty ohjenuorana, että kehitetään sellaisia toimia, jotka auttavat asiakkaita eri elämänvaiheissa omien taitojen ja kiinnostuksen kohteiden pohdinnassa ja erityisesti osaamiseen liittyvissä valinta- ja päätöksentekoon liittyvissä tilanteissa. Tuloksena on aikaansaatua yhdessä Menestyjäksi Lapissa strategia yhteistä toimintaa ohjaamaan ja viitoittamaan. Tätä työtä toteuttaa TNO-toimintamallin mukaisesti yhdessä rakennettu moniammatillinen ja monihallinnollinen toimijaverkosto.

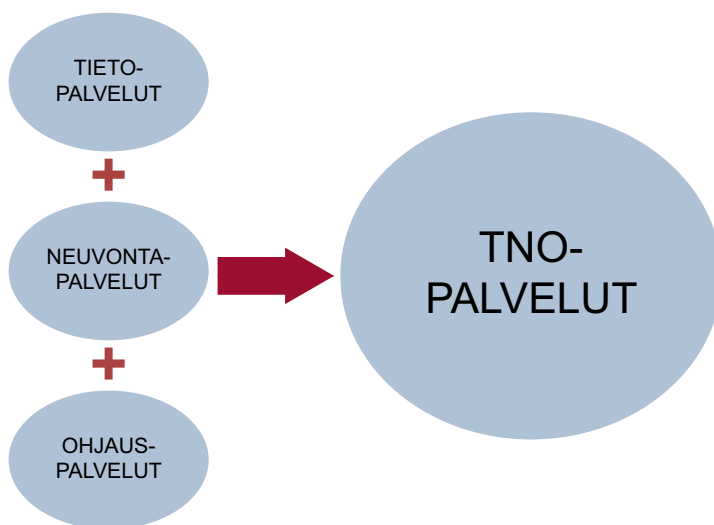
Jotta voidaan tarjota laadukkaita TNO-palveluja, tulee huolehtia TNO-palveluja antavien työntekijöiden osaamisesta ja sen jatkuvasta kehittämisestä Tähän Lapissa on myös paneuduttu eri hankkeiden toiminnassa. Selvitysten ja annettujen koulutusten vaikuttavuuskyselyjen perusteella verkostomaisella toiminnalla ja eri osapuolten yhteydenpidolla on koettu olevan suuri merkitys. Järjestetyt koulutukset eri hankkeissa ovat mahdollistaneet yhdessä ohjausalan kysymysten pohdiskelun, tutkiskelun ja yhdessä oppimisen.

Koosteen sisällössä kuvataan aluksi TNO-toiminnan ja palvelujen kehittämistä verkostoyhteistyönä vuosina 2008-2017 ja aikaansaatuja hyviä käytänteitä. Tämän jälkeen esitellään TNO-toiminnan erityisteemoja, kuten esimerkiksi maahanmuuttajien TNO-toiminta ja HOT-hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen ja siihen liittyvä ohjaus. Näiden kansien ulkopuolelle jää vielä paljon arvokkaita, hyviä käytäntöjä. Koosteen tehtävänä ei ole antaa tiukkoja malleja eikä jakaa ehdottomia totuuksia TNO-toiminnasta. Koosteen tarkoituksena on tehdä näkyväksi kehittämistyön tuloksia, hyviä käytössä olevia käytänteitä.

2. TNO-toiminta

TNO-TOIMINNAN MÄÄRITTELY

Tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluilla tarkoitetaan monialaisena, monihallinnollisena ja -ammattillisena kumppanuuteen perustuvana verkostoyhteistyönä tuotettua palvelukokonaisuutta, joka on suunniteltu kaikille koulutus- ja uravalintatilanteessa oleville ihmisille sekä työelämän organisaatioille henkilöstön osaamisen kehittämiseksi (esim. Nykänen 2010). Kuviossa yksi on kuvattu TNO-palvelujen muodostamaa kokonaisuutta. Alla määritellään keskeisimmät TNO-palveluihin liittyvät käsitteet. (Kangastie ym. 2017)

Kuvio 1. TNO-palvelujen muodostama kokonaisuus (Kangastie 2016)

Tietopalvelut

Tietopalveluilla tuotetaan tietoa koulutusmahdollisuuksista ja työpaikoista sekä muista tarjolla olevista palveluista ja tukimuodoista, jotka ovat yksilön kannalta tarpeellisia hänen suunnitellessaan tulevaisuuttaan. Tiedon on perustuttava tosiasioihin ja oltava ajantasaista. Tiedon välittämiseksi käytetään erilaisia kanavia. Ennen tiedon tuottamista ja materiaalin suunnittelua selvitetään ja kartoitetaan erilaisten asiakasryhmien tarpeet.

Neuvontapalvelut

Neuvontapalvelujen lähtökohtana on asiakkaan esille tuoma tarve. Neuvonta perustuu olemassa olevaan tietopalvelujen tuottamaan materiaaliin, vuorovaikutustilanteissa saatuun tietoon asiakkaan tarpeista ja muista vaikuttavista seikoista. Neuvontapalvelut voivat toimia henkilökohtaisesti kasvotusten, puhelinpalveluna tai sähköisenä verkkopalveluna. Neuvontapalveluja voidaan toteuttaa myös ryhmäpalveluina.

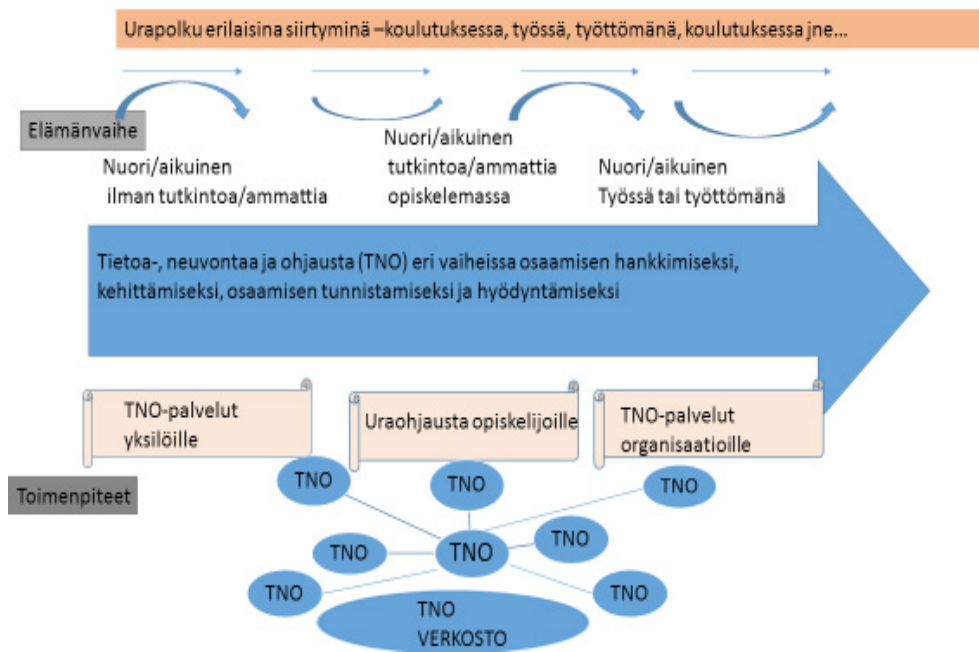
Ohjauspalvelut

Ohjauspalveluissa keskeistä on asiakkaan ja TNO-toimijan ohjauskeskustelu, joka edistää asiakkaan itsetuntemusta, kykyä jäsentää elämäänsä ja tehdä päätöksiä. Asiakas osallistuu aktiivisesti esittämiensä pulmien ratkaisemiseen. Hänen tavoitteensa ja tulkintansa ovat työskentelyn lähtökohtana. Asiakas on oman elämänsä asiantuntija. Ohjauspalvelut voidaan myös toteuttaa monikanavaisesti neuvontapalvelujen tavoin.

TNO-toiminta on osa isompaa kokonaisuutta eli elinikäistä ohjausta. ELO-oppaassa määritellään elinikäistä ohjausta seuraavasti: ”elinikäisellä ohjauksella tarkoitetaan erilaisia toimia, joiden avulla kaikenikäiset kansalaiset pystyvät missä tahansa elämänvaiheessa

- tunnistamaan valmiutensa, taitonsa ja kiinnostuksensa
- tekemään mielekkäitä koulutukseen ja ammattiin liittyviä päätöksiä
- hallitsemaan yksilöllistä kehityskaartaan koulutus-, työ- ja muissa ympäristöissä, joissa valmiuksia ja taitoja opitaan ja/tai käytetään

Ohjausta toteutetaan eri ympäristöissä: koulutuksessa, siirtymävaiheissa ja työpaikoilla. Ohjausta antavat sekä julkisen sektorin että yksityiset toimijat. Asiakkaana voi olla yksittäinen henkilö tai koko työorganisaatio.

Kuvio 2. Urapolku erilaisina siirtyminä. (Kangastie 2017.)

Tässä koosteessa tieto-, neuvonta- ja ohjaustoiminta ja palvelujen kehittäminen nähdään elinikäisen oppimisen jatkumona ja erilaisina siirtyminä ihmisen elämässä. Kuviossa kaksi on kuvattu urapolkua erilaisina siirtymävaiheina. Nuori tai aikuinen ihminen voi elämänsä eri vaiheissa tarvita TNO-palveluita ja TNO-verkoston osaamista, jotta osaa tehdä elämänsä ja tulevaisuutensa suhteen mahdollisimman oikeita päätöksiä. Yleensä kysymykset liittyvät siirtymävaiheisiin, joita ovat peruskoulun päättymisen, ammatilliseen koulutukseen vai lukioon- pohdinnat.

TNO-TOIMINNAN KEHITTÄMINEN

Vuosina 2000- 2014 useissa valtakunnallisissa kehittämisohjelmissa korostui aikuisten tieto-, neuvonta- ja ohjaustyö ja sen kehittäminen. Tavoitteena oli edistää osaavan työvoiman ja työelämän saatavuutta ja kohtaantoa. Yhteiskunnan muuttuessa tuli tarve myös nuorten koulutuksen ja TNO-palvelujen kehittämiselle. Nuorten haasteet liittyvät erityisesti erilaisiin siirtymävaiheisiin, koulutusten keskeyttämiseen, työttömyyteen, mielenterveys- ja oppimisvaikeuksiin ja tulevaisuuden uskoon. Erityistä huomiota vaativia ryhmiä ovat myös palveluja tarvitsevat maahanmuuttajat. Kuviossa kolme on kuvattu TNO-palvelujen kehittämistä vuosina 2009-2017. (Kangastie 2017,20.)

TIETO-, NEUVONTA- JA OHJAUSPALVELUJEN KEHITTÄMINEN VUOSINA 2008-2017

Kuvio 3. Tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelujen kehittäminen vuosina 2008- 2017. (Kangastie 2017)

Lapissa on oltu aktiivisesti mukana kehittämässä niin aikuisten kuin nuorten TNO-palveluja. Kehittämistarve on kummunnut Lapin erityispiirteistä, pitkistä välimatkoista, palvelujen saatavuuden ja saavutettavuuden haasteista. Kuviossa kolme avaan tätä vuosina 2009-2017 tehtyä kehittämistyötä, jossa olen itse saanut olla aktiivisesti mukana. Osa aikaansaaduista tuloksista on noteerattu kansallisella tasolla. Tästä esimerkki on Lapissa tehty TNO-strategiatyö. (Tiihonen A-K (toim.) 2011.)

TNO-toiminnan kehittäminen on ollut kiinteästi yhteydessä aikuiskoulutuksen ja erityisryhmien kuten työttömien ja maahanmuuttajien ohjauksen toteuttamiseen ja kehittämiseen. Yhteiskunnan ja koulutuspolitiikan muutokset ovat heijastuneet elinikäisen oppimisen ja ohjauksen tulevaisuuden kehittämistarpeisiin. Aikuiskoulutuksen kehittämisen rinnalla tarvitaan nyt erityisesti nuorten koulutuksen ja uraohjauksen kehittämistä. Nuorten haasteet liittyvät siirtymävaiheisiin, koulutusten keskeyttämiseen, työttömyyteen, mielenterveys- ja oppimisvaikeuksiin ja tulevaisuuden uskoon. Erityistä huomiota vaativia ryhmiä ovat myös palveluja tarvitsevat maahanmuuttajat. Lapissa on jo pitkään paneuduttu erilaisissa kehittämishankkeissa maahanmuuttajien koulutautumiseen ja työllistymisen tukemiseen sekä heidän kanssaan työskentelevien osaamisen kehittämiseen. Esimerkkeinä voi mainita mm. vuosina 2008–2011 *Rovapolut – monikulttuuriset mahdollisuudet osaamisen kehittämiseen ja työllistymiseen Rovaseudulla*, *Kemi-Tornion alueen maahanmuuttajien aktiivinen työllistyminen 2009–2011*, *Maahanmuuttajien korkeakoulutus – Tie tutkintoon 2015–2017* ja *Step2Job – Työuralla osaamista tunnistamalla 2016–2018*.

3. Hyvät käytänteet- mitä ne ovat

Hyvä käytänte on vaikea määritellä. Mitä hyvällä käytännöllä oikeastaan tarkoitetaan ja milloin joku käytänte on riittävän hyvä, jotta sitä kannattaa levittää. Euroopan sosiaalirahaston käsitteistössä hyvä käytänte viittaa tavallisesti sellaisiin toimintatapoihin, joilla on yhteiskunnallisesti positiivista vaikutusta, jotka tuottavat tavoiteltua muutosta yhteiskunnan rakenteessa ja yksilöiden elämässä.

Hyvät käytännöt kytkeytyvät yleensä joko edistymiseen yksilötasolla tai aikaansaatuun muutokseen organisaatiotasolla. Yhteisten nimittäjien löytäminen hyvillä käytännöillä on hankalaa, vaikka määritelmässä tietyt elementit toistuvat enemmän kuin toiset (esimerkiksi tuloksellisuus) (Kurvinen 2011.)

Hyvien käytäntöjen tunnistamisessa on perusongelmana se, että on vaikea nähdä sellaista, mitä emme ole itse kokeneet aikaisemmin. Hyvä käytänte voi olla niin arkipäiväinen asia, itsestäänselvyys, että sitä on vaikea huomata. ESR-projektin tietyn käytännön (toimintamalli, työtapa, työkalu) tunnistaminen hyväksi käytännöksi edellyttää onnistumista kahdella ulottuvuudella. Ensinnäkin käytännön hyvydestä on oltava riittävä määrä luotettavaa tietoa. Hyvän käytännön todentaminen voi tapahtua käyttämällä erilaisia käytännön ominaisuuksia kuvaavia tunnuspiirteitä. Toiseksi hyvän käytännön tunnistaminen tarvitsee tunnistajia. Käytännön hyvyden tunnistaminen edellyttää jaettua kehittämisvastuuta. (Hyvät käytännöt käsikirja 2004.)

Tähän koosteeseen on otettu mukaan sellaisia hyviä käytänteitä, joihin sopii hyvien käytäntöjen kuvauksissa käytetyt **tunnuspiirteitä**. Näitä ovat tarve- ja kysyntälähtöisyys, toimivuus ja tuloksellisuus, mallinnettavuus ja tuotteistaminen, käytettävyys ja hyödynnettävyys, siirrettävyys ja levitettävyys, tilannesidonnaisuus ja jaettu kehittämisvastuu. Koosteessa on hyödynnetty Hyvän käytännön tunnistamistyökalua (Hyvät käytännöt käsikirja 2004.). Osa esitetyistä hyvistä käytännöistä on käynyt läpi hankkeen aikana toteutetun arvioinnin. Pääosa kuitenkin esitetyistä käytännöistä on laajan toimijaverkoston kehittämä ja hyväksymä käyttöön otettavaksi. Käyttöön ottaminen on eri toimijoilla tapahtunut ajallisesti eri aikana. Koosteessa on hyödynnetty myös eri lähteistä saatua tutkimus- ja selvitys tietoa. Lisäksi on hyödynnetty tiedon kerääjän pitkää kokemusta kehittämistyöstä n. 15 vuoden ajalta.

Hankkeiden toiminnan olennaisia piirteitä on, että niissä kehitetyt tulokset ja mallit jäävät elämään myös hankkeiden päättymisen jälkeen. Haasteena levittämisessä on

se, miten hyvät käytännöt tehdään näkyväksi. Tiedon levittäminen ei ole itsestään selvyyttä edes hankkeen emon-organisaation sisällä puhumattakaan yhteistyökumppaneiden tai sidosryhmien toimijoille. Tämä kooste on yksi yritys tehdä näkyväksi hyviä käytäntöjä hankkeiden päättymisen jälkeen. Paras tulos saavutetaan kuitenkin hankkeen aikana arvioiduista ja levitetystä hyvistä käytänteistä.

Lukija voi itse myös perehtyä kuvattuihin käytänteisiin ESR-hankkeiden julkaisuista, joista löytyy lähdeviitteet. (Liite 1 Hyvät käytännöt- linkit kuvauksiin ja Liite 2 Hyvät käytännöt- hankkeiden julkaisuja).

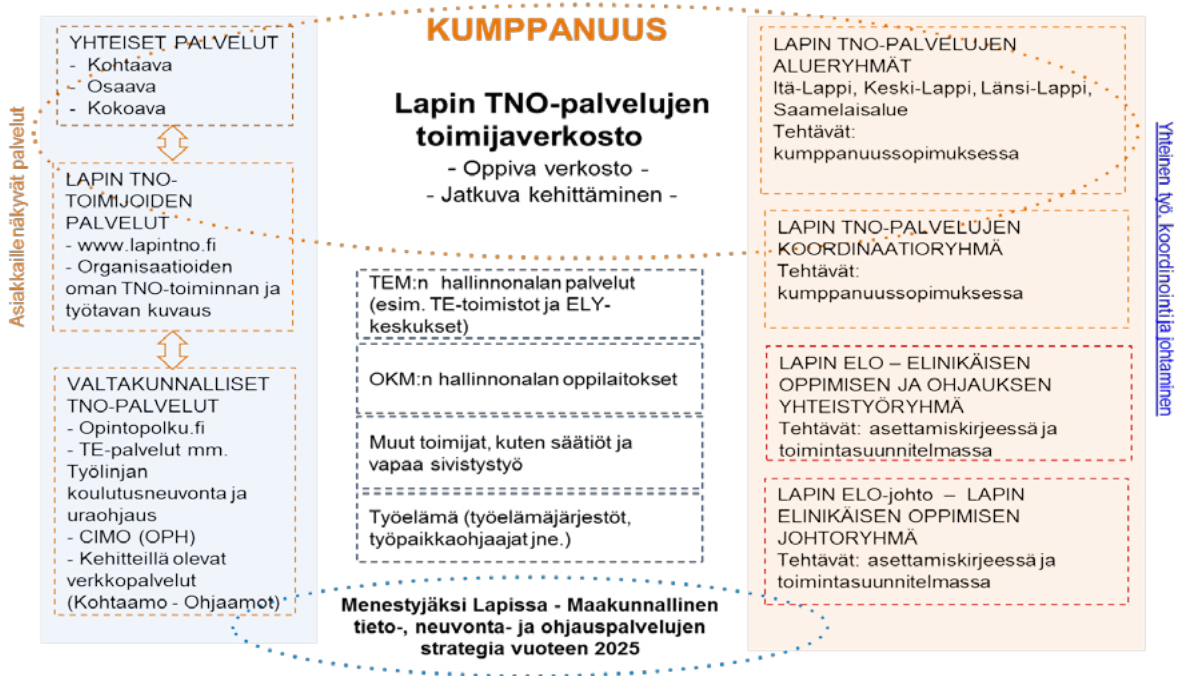
4. TNO-toiminnan hyviä käytänteitä

MAAKUNNALLINEN JA SEUTUKUNNALLINEN VERKOSTOYHTEISTYÖ

TNO-hankkeissa kehittämistyön perustan on muodostanut maakunnallinen ja seutukunnallinen verkostoyhteistyö. Lapin Opin Ovi - hankkeen aikana verkostoyhteistyön konkreettinen tuotos oli yhteinen Menestyjäksi Lapissa- strategia, jota toimeenpantiin ao. kuvion mukaisesti. Keskiössä ovat verkoston muodostamat eri ryhmät ja niiden välinen vuorovaikutus. Lapin ohjaajaverkostokartta, jossa on nimetty alueellisesti tieto-, neuvonta- ja ohjaustyötä tekevät henkilöt sekä yhteystiedot. Verkostokartta on tarkoitettu tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelun ohjaajan työn tueksi. Konkreettisena yhteistyön muotona pilotoitiin koulutusneuvontapalvelua, jossa ohjaajat antoivat koulutusneuvontaa puhelimitse ja sähköpostilla. Pilotoinnin arvioinnin mukaan verkostomaisen työskentelyn nähtiin olevan tärkeä osa ohjaustyötä ja mahdollistavan TNO-palveluiden uudenlaisen kehittämisen.

Verkostoyhteistyötä kuvaa Lapin TNO-palvelujen toimintamalli (kuvio 4) ja toimintajärjestelmä (kuvio 5) (Kangastie ym. 2017.)

Kuvio 4. Lapin tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelujen toimintamalli (päivitys: Huikuri, Kangastie, Petäjämaa, Saari & Taavetti 2017)

Kuvio 5. Lapin TNO-palvelujen toimintajärjestelmä (päivitys: Taavetti 2016)

KUMPPANUUTEEN PERUSTUVA TOIMINTA

Kumppanuussopimukset

Verkostoyhteistyö eteni kumppanuuteen perustuvaksi toiminnaksi. Kumppanuussopimuksella on sitouduttu yhteistyön jatkamiseen ja vahvistamiseen elinikäisten TNO-palvelujen toteuttamisessa, markkinoimisessa ja kehittämisessä Lapin alueella. Sopimuksen mukaisesti lappilaisille ihmisille ja työelämälle tarjotaan helpommin saavutettavia, tasapuolisia ja laadukkaita palveluja ura- ja koulutussuunnitteluun sekä koulutusmahdollisuuksien ja tukimuotojen selvittelyyn.

Sopimus on solmittu ensimmäisen kerran vuonna 2012, se on päivitetty vuonna 2014 ja uudistettu kriittisen tarkastelun jälkeen vuonna 2017 Lapin TNO-palvelut -projektissa. Sopimuksessa on 29 osapuolta eri puolilta Lappia ja erilaisista organisaatioista. Jokaisella organisaatiolla on omat TNO-palvelut, mutta nyt myös yhteiset palvelut ja yhteinen tahtotila.

ASIAKSLÄHTÖISET TNO-PALVELUT

Lapin koulutusneuvonta

Yhteiset palvelutuotteet Kohtaava, Kokoava ja Osaava, kehitettiin TNO-palvelut hankkeessa. Lapin koulutusneuvonta -palvelussa verkkoneuvojat auttavat, kun henkilö miettii vaihtoehtoja koulutukseen, työhön ja tulevaisuuteen. Mietinnässä voi olla ammatillinen koulutus, lukio tai korkeakoulu, oppisopimus tai töiden haku. Askaruttaa voi ammatinvalinta, alan vaihto tai ilman opiskelupaikkaa jääminen.

Palvelu on tarkoitettu kaikille lappilaisille ja Lapista kiinnostuneille; sen käyttö on aika- ja paikkariippumatonta. Palvelu on maksutonta, luotettavaa ja henkilökohtaista neuvontaa, joka perustuu asiakkaan nimettömyyteen. Asiakas tarvitsee vain sähköpostiosoitteen lähettääkseen kysymyksen.

Asiakas saa kysymyksiinsä kirjallisen vastauksen yhden luokun periaatteella tilanteessa, jossa hän ei oikein tiedä, minkä tahon puoleen hänen tulisi kääntyä. Verkkoneuvojat ovat Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappiasta, Lapin ammatikorkeakoulusta, Lapin TE-palveluista, Lapin yliopistosta, Rovaniemen koulutuskuntayhtymästä ja Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta.

Palvelu on teknisesti toteutettu virtu.fi-palveluportaaliin yhteistyössä Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen kanssa. Virtu.fi on sosiaali- ja terveyspalvelukeskus, jossa on lukuisia sähköisiä palveluja lappilaisten hyvinvoinnin tueksi.

UUDISTUVA TNO-PALVELUOSAAMINEN

Uudistuva palveluosaaminen on määritelty Lapin Opin Ovi projektissa ja sitä on edelleen kehitetty Menestyjäksi Lapissa I ja II projektissa sekä Lapin TNO-palvelut projektissa. Arvioinnin mukaan Lapin alueella TNO-verkostolle pidetyt koulutusinfot, webinaarit ja osaamisen jakaminen verkkoympäristössä on ollut hyödyllistä. Verkostotyöskentelynä niiden on koettu lisänneen TNO-palveluosaamista.

Tarvitaan kuitenkin edelleen osaamisen kehittämistä koulutuksen, mentoroinnin ja vertaistuen avulla. Myös kumppanuussopimus tukee TNO strategian painopisteen uudistuva TNO -palveluosaaminen” toteutumista: toimijoiden osaamisen kehittämistä sekä osallistumis- ja verkostoitumismahdollisuuksia mm. TNO-alueryhmien kautta (Itä-Lappi, Keski-Lappi, Länsi-Lappi ja Saamelaisalue)

Lapin TNO-palvelujen toimintakäsikirjassa on kuvattu tarkemmin vuosittain toteutettavat Menestyjäksi Lapissa- strategian painoalojen toimintasuunnitelmassa kuvatut toimenpiteet.

ORGANISAATION OMA KUVAUS TNO-TOIMINNASTA

Lapin ammattikorkeakoulun hyvinvointi- ja ohjaussuunnitelma

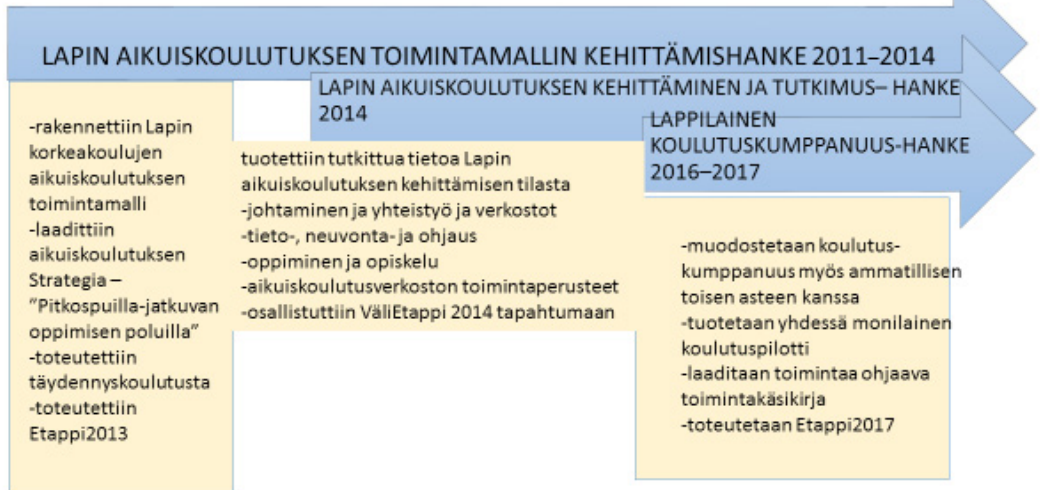
Kumppanuussopimuksessa on kuvattu, että jokaisella organisaatiolla on oma TNO-toiminta ja vastuu toiminnasta on organisaatiolla. Esimerkkinä toimii Lapin ammattikorkeakoulun laatima hyvinvointi- ja ohjaussuunnitelma, johon on kuvattu TNO-toiminta. [Hyvinvointi- ja ohjaussuunnitelmaan](#) on sisällöllisesti kuvattu hyviksi todettuja käytänteitä esim. ohjausmalli- ja TNO-verkosto, ryhmäohjaus, uraohjaus, ohjaus opintopolun eri vaiheissa. Hyvin toimivat TNO-palvelut ovat korkeakoulussa kaikkien etu.

AIKUISKOULUTUKSEN TOIMINTAMALLI

Lapin aikuiskoulutusta on kehitetty eri kouluasteiden kanssa yhteistyössä. Kuviossa kuusi on kuvattu tätä kehittämistyötä.

Aikuiskoulutuksen kehittämistä 2010 –luvulla

Kuvio 6. Aikuiskoulutuksen kehittämistä 2010-luvulla Lapissa. (Kangastie, H. 2017)

Pisimmälle on päästy LUC yhteistyössä, jossa on saatu aikaan aikuiskoulutuksen toimintamalli. Mallia on käytössä LUC toiminnassa ja sitä kokeillaan laajemmin eri kouluasteiden yhteistyönä Lappilainen koulutuskumppanuushankkeessa. Lappilainen koulutuskumppanuushankkeen tuloksena syntyy yhteistyömalli koulutusyhteistyölle. Hankkeessa pilotoidaan yhteistä tuotetta ”Tuotteesta timantiksi”.

Työelämäyhteistyötä on pidetty tärkeänä ja sitä on edistetty yhteisissä tapahtumissa, jotka ovat edistäneet ennakointia ja kumppanuutta. Kehittämishankkeiden yhteistyötä on tehty toteuttamalla useita yhteistyön näkyviä foorumeita Etappeja ja VäliEtappeja. Kuviossa seitsemän on avattu näitä tapahtumia ja niiden teemoja vuosina 2013-2017.

Etappi ja VäliEtappi tapahtumat vuosina 2013-2017

Kuvio 7. Etappi ja välietappi tapahtumat vuosina 2013-2017

Korkeakoulujen yhteistyö on toteutunut hyvänä käytäntönä LUC aikuiskoulutuksen koordinaatioryhmän toimintana. Yhteisiä hankkeita on suunniteltu ja toteutettu jo useiden vuosien ajan.

HOT-PROSESSIKUVAUS JA OHJEET

Lapin ammattikorkeakoulu on ollut mukana kehittämässä aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista. Ahot –korkeakoulussa hankkeessa kuvattiin prosessit niin käytännön toiminnalle kuin hallinnolliseen päätöksentekoon. HOT prosessikuvausta on tarkennettu ja täsmennetty. HOT on sidottu ohjausprosessiin ja ohjeistettu menettelytavat.

SÄHKÖINEN ASIOINTI

Sähköinen asiointi SoleOps –ohjelmassa otettiin käyttöön ja ohjeistettiin hyväksilukujen hakemisessa. Sähköisessä asiointissa opiskelijat voivat täyttää mm. seuraavat hakemukset: sisällytys, korvaavuus, osaamisen näyttö, vapautus kieliopinnoista. Päätökset tehdään suoraan järjestelmään. Opiskelija saa tiedon tehdystä päätöksestä sähköpostiin ja hän näkee päätöksen sähköisestä asiointista.

KEHITTÄVÄ ARVIOINTI JA ARVIOINTISUUNNITELMA

Kehittävä arviointi osaamisen ja oppimisen arvioinnissa on ohjeistettu opiskelijoille, ja laadittu tueksi erilaisia itsearviointilomakkeita. Myös opettajille on laadittu ohjeistus kehittävästä arvioinnista. Lisäksi on laadittu erilaisia malleja arviointisuunnitelmasta ja hyödynnetty kehitettyjä työkaluja kehittävän arvioinnin toteuttamisessa.

TYÖN OPINNOLLISTAMISEN PROSESSI JA TOIMINTAMALLI

Työn opinnollistaminen vaihtoehtoisena opintojen suoritustapana on ohjeistettu ja pilotoitu. Prosessi on kuvattu Osataan hankkeessa kehitetyn prosessin mukaisesti. Lapin amk pilotit on toteutettu ja kuvattu ja levittäminen on käynnissä kaikissa koulutuksissa. Ratkaisut ja uudet toimintamallit on kuvattu eri julkaisuissa.

NÄYTTÖPÄIVÄ

Näyttöpäivä on otettu käyttöön osana osaamisen arviointia. Näyttöpäivä konsepti on Haaga-Helian amkin kehittämä pedagoginen väline osaamisen arvioinnissa. Lapin amk on ottanut näyttöpäivän käyttöön osaksi Kehittävän arvioinnin menetelmiä. Näyttöpäivä prosessi on kuvattu, vastuut jaettu ja paraikaa on meneillään työelämän arviointiosaja koulutus.

OSAAMISMERKIT

Erityisryhmien kuten esimerkiksi maahanmuuttajien TNO-palveluja on kehitetty useissa hankkeissa. Huomiota on kiinnitetty koulutuspolkujen mallintamiseen sekä hankitun ja olemassa olevan osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen ja sen merkintään eli osaamismerkkit. Osaamismerkkejä on kehitetty yliopiston kanssa yhteistyössä.

MAAHANMUUTTAJIEN KORKEAKOULUTUS- OHJAUSMALLI, KOTOUTUMISEN JA OPISKELUN POLKU SEKÄ TNO-TOIMINTA POLUN ERI VAIHEISSA

Hyvänä käytäntönä on Maahanmuuttajien korkeakoulutus- ohjausmalli, kotoutumisen ja opiskelun polku sekä TNO-toiminta polun eri vaiheissa. Ohjausmallin avulla voidaan ohjata potentiaalisia maahanmuuttajataustaisia asiakkaita koulutuspoluilla. Ohjauksen tukena ovat tuotetut ohjausmateriaalit.

URASUUNNITTELUPROSESSI JA URAOHJAUSTAPAHTUMAT "TUKKA PUTKELLA"

Korkeakouluille on kehitetty Raito- urasuunnitteluprosessi. (Torvinen, 2016, 112) RAITO-palvelumallissa ohjataan asiakkaita työnhaussa ja etsitään keinoja päästä työmarkkinoille esimerkiksi yritysvierailujen ja työkokeilujen kautta. Lisäksi muotoillaan ja rakennetaan asiakkaiden henkilökohtaisista lähtökohdista LUC-diplomiopinnot, jotka ovat työelämälähtöisiä, työllistymistä helpottavia lisä- ja täydennysopintoja. Uraohjaustapahtumat ”Tukka putkella työelämään” toteutetaan yhteistyössä Te-palvelujen kanssa.

LUC-DIPLOMIOPINNOT

Korkeakoulujen opintotarjonnasta on koottu ajankohtaisia työelämätaitoja vahvistavia osaamispolkuja, joiden avulla työnhakija voi täydentää osaamista henkilökohtaisen tarpeen mukaan. (<https://blogi.eoppimispalvelut.fi/raito/luc-diplomiopinnot/>)

Työelämätaitoja tukevat osaamispolut:

Johtaminen ja esimiestyö, Liiketoiminta ja yrittäjyys ja Työelämä-, IT- ja viestintätaidot

5. Lopuksi

Hyvien käytäntöjen levittäminen on vuorovaikutteinen tiedon välittämis- ja oppimisprosessi. Kuka tietoa tarvitsee ja, miten tieto voidaan heille välittää. Kaikkein paras paikka on toteuttaa tiedon levittämistä jo hankkeen aikana ja arviointikeskustelujen avulla hakea näkyväksi niitä hyviä käytäntöjä, joilla on mahdollisuus ”jäädä eloon” hankkeen päätyttyä. Arvioiva ajattelu on oppimisprosessi ja toimintatapa, jonka avulla projektien ja hankkeiden toiminnasta tehdään ymmärrettävämpää ja näkyvämpää.

Tämän koosteen laatimisen aikana minulle on muodostunut käsitys siitä, mitä vielä tarvitaan TNO-palvelujen ja sitä sivuavien teemojen kehittämistyössä ja hyvien käytäntöjen rakentamistyössä. Olen hahmottanut näkymää siitä, mihin pitäisi tulevaisuudessa suunnata kehittämistyön resursseja. Kehittämistyötä tarvitaan vielä seuraavilla alueilla:

- Yksilöllisten osaamispolkujen ohjaus.
- Uraohjaus nuorten koulutus- ja työurilla ns. tulevaisuusohjaus eri vaihtoehtoista.
- Innovatiiviset uudenlaiset ohjausmenetelmät-niiden kehittäminen ja kokeilu huomioiden teknologioiden antamat mahdollisuudet
- Edelleen ohjausosaamisen parantaminen, sisällöllinen ohjausosaaminen keskiössä.
- Eri kouluasteiden tiivis yhteistyö, sen kehittäminen, varmistamaan yksilöllisten osaamispolkujen toteutumista.
- Työelämälähtöisyyden- ja läheisyyden kehittäminen TNO-toiminnassa.
- Digitaalisten palvelujen kehittäminen

Kehittämistyössä on jatkossakin hyvä toteuttaa arvioivaa ajattelua ja tehdä näkyväksi aikaansaatuja tuloksia.

Lähteet

- ELO-opas. Viitattu 6.4.2018. <http://www.elo-opas.fi/1-elinikainen-ohjaus/>
- Kangastie, H., Kantanen, M-S. ja Saari, P. 2017. Menestyjäksi Lapissa. Maakunnallinen tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelujen strategia vuoteen 2025. Viitattu 8.5.2018. <https://www.lapinamk.fi/loader.aspx?id=526c1d7d-dc5a-4004-a307-71520f50324d>.
- Kangastie, H. Menestyjäksi Lapissa. Teoksessa Kangastie, H (toim.) 2017. Teoksessa Kangastie, H (toim.) 2017. TKI-hankkeista voimaa koulutuksen ja opetuksen kehittämiseen. Viitattu 7.5.2018. Lapin AMKin julkaisuja. Sarja B Tutkimusraportit ja kokoomateokset 13/2017. <http://www.lapinamk.fi/loader.aspx?id=896ab2d4-b960-42d5-b5ec-d6a383173b03>
- Kangastie, H. 2017. Aikuiskoulutusta kumppanuudella. Teoksessa Kangastie, H (toim.) 2017. TKI-hankkeista voimaa koulutuksen ja opetuksen kehittämiseen. Viitattu 7.5.2018. Lapin AMKin julkaisuja. Sarja B Tutkimusraportit ja kokoomateokset 13/2017. <http://www.lapinamk.fi/loader.aspx?id=896ab2d4-b960-42d5-b5ec-d6a383173b03>
- Kurvinen, A. 2011. Hyvät käytännöt, diaesitys. Viitattu 3.4.2018. <https://www.uef.fi/documents/677351/715039/AKhyv%C3%A4t+k%C3%A4yt%C3%A4nn%C3%B6t+Vai vio.pdf/7c4434ca-39c2-499e-b5be-b2bo5c5017b>.
- Hyvästä paras. Jaettu kehittämisvastuu ESR-projekteissa. Hyvät käytännöt käsikirja. 2004. Työministeriö. Viitattu 3.4.2018. http://www.rakennerahastot.fi/vanhat_sivut/rakennerahastot/tiedostot/esr_julkaisut_2000_2006/esitteet_ja_oppaat/oppaat/03_hyvat_kaytannot-kasikirja.pdf
- Nuorille suunnatun Ohjaamo-toiminnan käynnistäminen ja kehittäminen. Viitattu 3.4.2018. http://www.rakennerahastot.fi/documents/10179/308807/Ohjaamo-toiminnan_yleiskuvaus_marraskuu_2014.pdf/97c65806-9a92-4756-98e4-7f2527acd592
- Tiihonen, A-K (toim.) 2011. Opin Ovesta eteenpäin. Aikuisten tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelujen kehittäminen Lapissa. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja. Tampereen yliopistopaino. Viitattu 8.5.2018. (<http://www.theseus.fi/handle/10024/38647>)
- TNO-aihealueen lähteitä 2013-2017. Viitattu 5.4.2018 <https://drive.google.com/file/d/oB-2G5iExUTSmTFVNOW5EamtPWmc/view>
- TNO- selvitys. Viitattu 6.4.2018 https://issuu.com/lappia/docs/lapin_tno-selvitys_03a2644e7a08b7
- Kangastie, H. 2017. Urapolku erilaisina siirtyminä. Julkaisematon.

LIITTEET

LIITE 1. HYVÄT KÄYTÄNNÖT-LINKIT KUVAUKSIIN

Tässä liitteessä esitellään hyvät käytännöt kuvaavine linkeineen.

Maakunnallinen ja seutukunnallinen verkostoyhteistyö

TNO-hankkeissa kehittämistyön perustan on muodostanut maakunnallinen ja seutukunnallinen verkostoyhteistyö. Lapin Opin Ovi - hankkeen aikana verkostoyhteistyön konkreettinen tuotos oli yhteinen Menestyjäksi Lapissa- strategia. Yhteistyötä ohjaa ja johtaa Lapin ELY-keskus. http://www.ely-keskus.fi/web/ely/ely-lappielinikaisen-oppimisen-ja-ohjauksen-yhteistyoryhma;jsessionid=CF194BB63F5976E61B4357D045CC5A37?p_p_id=122_INSTANCE_aluevalinta&p_p_lifecycle=o&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_r_p_564233524_resetCur=true&p_r_p_564233524_categoryId=14253

Kumppanuuteen perustuva toiminta

Kumppanuussopimukset

Verkostoyhteistyö eteni kumppanuuteen perustuvaksi toiminnaksi. Kumppanuussopimuksella on sitouduttu yhteistyön jatkamiseen ja vahvistamiseen elinikäisten TNO-palvelujen toteuttamisessa, markkinoimisessa ja kehittämisessä Lapin alueella. Sopimuksessa on 29 osapuolta eri puolilta Lappia ja erilaisista organisaatioista. Jokaisella organisaatiolla on omat TNO-palvelut, mutta nyt myös yhteiset palvelut ja yhteinen tahtotila. ([http://arjenarkki.fi/menetelmapankki/hyvät-kaytannot/1591: Kumppanuussopimukset](http://arjenarkki.fi/menetelmapankki/hyvät-kaytannot/1591:Kumppanuussopimukset) <https://blogi.eoppimispalvelut.fi/lapintno/sinua-palvelevat/>) Kumppanuussopimusmalli <https://drive.google.com/file/d/oB-iT-B3iEyjXcX F1chUa3 BjbWM/view>)

Asiakaslähtöiset TNO-palvelut

Lapin koulutusneuvonta

Yhteiset palvelutuotteet Kohtaava, Kokoava ja Osaava, kehitettiin TNO-palvelut hankkeessa (https://issuu.com/lappia/docs/toimintak__sikirja)

Asiakas saa kysymyksiinsä kirjallisen vastauksen yhden luukun periaatteella tilanteessa, jossa hän ei oikein tiedä, minkä tahon puoleen hänen tulisi kääntyä. Verkoneuvojat ovat Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappiasta, Lapin ammattikorkeakoulusta, Lapin TE-palveluista, Lapin yliopistosta, Rovaniemen koulutuskuntayhtymästä ja Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta.

Palvelu on teknisesti toteutettu virtu.fi-palveluportaaliin yhteistyössä Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen kanssa. Virtu.fi on sosiaali- ja terveystalvvelu-keskus, jossa on lukuisia sähköisiä palveluja lappilaisten hyvinvoinnin tueksi. (Lapin koulutusneuvonta <http://arjenarkki.fi/menetelmapankki/hyvat-kaytannot/1591>:

Uudistuva TNO-palveluosaaminen

Uudistuva palveluosaaminen on määritelty Lapin Opin Ovi projektissa ja sitä on edelleen kehitetty Menestyjäksi Lapissa I ja II projektissa sekä Lapin TNO-palvelut projektissa. (<http://www.ramk.fi/fi/Palvelut-tyoelamalle/Julkaisutoiminta/Muut/TNO-palveluosaamisen-kehittaminen>)

Tarvitaan kuitenkin edelleen osaamisen kehittämistä koulutuksen, mentoroinnin ja vertaistuen avulla. Myös kumppanuussopimus tukee TNO strategian painopisteen uudistuva TNO -palveluosaaminen” toteutumista: toimijoiden osaamisen kehittämistä sekä osallistumis- ja verkostoitumismahdollisuuksia mm. TNO-alueryhmien kautta (Itä-Lappi, Keski-Lappi, Länsi-Lappi ja Saamelaisalue) (http://www.oph.fi/download/187914_esitys_mirva_petajamaa_09112017.pdf)

Lapin TNO-palvelujen toimintakäsikirjassa on kuvattu tarkemmin vuosittain toteutettavat Menestyjäksi Lapissa- strategian painoalojen toimintasuunnitelmassa kuvatut toimenpiteet. (https://issuu.com/lappia/docs/toimintak__sikirja ja <http://www.lapinamk.fi/loader.aspx?id=526c1d7d-dc5a-4004-a307-71520f50324d>)

Organisaation oma kuvaus TNO-toiminnasta

Hyvinvointi- ja ohjaussuunnitelma

Kumppanuussopimuksessa on kuvattu, että jokaisella organisaatiolla on oma TNO-toiminta ja vastuu toiminnasta on organisaatiolla. Esimerkkinä Lapin ammattikorkeakoulun laatima hyvinvointi- ja ohjaussuunnitelma, johon on kuvattu TNO-toiminta. <http://julkiset.lapinamk.fi/DropOffLibrary/Lapin%20AMK%20hyvinvointi-%20ja%20ohjaussuunnitelma.pdf>

Hyvinvointi- ja ohjaussuunnitelmaan on sisällöllisesti kuvattu hyviksi todettuja käytänteitä esim. ohjausmalli- ja TNO-verkosto, ryhmäohjaus, uraohjaus, ohjaus opin-
topolon eri vaiheissa. Hyvin toimivat TNO-palvelut ovat korkeakoulussa kaikkien etu. https://issuu.com/lapinamk/docs/b_15_2016_kangastie_samassa_veneess

Aikuiskoulutuksen toimintamalli

Lapin aikuiskoulutusta on kehitetty eri kouluasteiden kanssa yhteistyössä. Pisimmälle on päästy LUC yhteistyössä, jossa on saatu aikaan aikuiskoulutuksen toimintamalli. <http://lauda.ulapland.fi/handle/10024/61841>. Mallia on käytössä LUC toimin-

nassa ja sitä kokeillaan laajemmin eri kouluasteiden yhteistyönä Lappilainen koulutuskumppanuushankkeessa. Lappilainen koulutuskumppanuushankkeen tuloksena syntyy yhteistyömalli koulutusyhteistyölle. (<http://www.luc.fi/fi/LUC/Aikuiskoulutuspalvelut>)

Työelämäyhteistyötä on pidetty tärkeänä ja sitä on edistetty yhteisissä tapahtumissa, jotka ovat edistäneet ennakoitua ja kumppanuutta. Kehittämishankkeiden yhteistyötä on tehty toteuttamalla useita yhteistyön näkyviä foorumeita Etappeja ja VäliEtappeja. Kuviossa 2 on avattu näitä tapahtumia ja niiden teemoja vuosina 2013-2017. (<http://www.lapinamk.fi/loader.aspx?id=896ab2d4-b960-42d5-b5ec-d6a383173b03>)

Korkeakoulujen yhteistyö on toteutunut hyvänä käytäntönä LUC aikuiskoulutuksen koordinaatioryhmän toimintana. Yhteisiä hankkeita on suunniteltu ja toteutettu jo useiden vuosien ajan. (<http://www.luc.fi/fi/LUC/Aikuiskoulutuspalvelut>)

HOT prosessikuvaus ja ohjeet

Lapin ammattikorkeakoulu on ollut mukana kehittämässä aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista. Ahot –korkeakoulussa hankkeessa kuvattiin prosessit niin käytännön toiminnalle kuin hallinnolliseen päätöksentekoon. HOT prosessikuvausta on tarkennettu ja täsmennetty. HOT on sidottu ohjausprosessiin ja ohjeistettu menettelytavat. (<http://www.lapinamk.fi/fi/Opiskelijalle/Opinto-opas,-AMK-tutkinto/Osaamisen-tunnistaminen-ja-hyvaaksilukeminen-HOT>)

Sähköinen asiointi

Sähköinen asiointi otettiin käyttöön ja ohjeistettiin (<http://www.lapinamk.fi/fi/Opiskelijalle/Opinto-opas,-AMK-tutkinto/Osaamisen-tunnistaminen-ja-hyvaaksilukeminen-HOT>)

Kehittävä arviointi

Kehittävä arviointi osaamisen ja oppimisen arvioinnissa on ohjeistettu opiskelijoille, ja laadittu tueksi erilaisia itsearviointilomakkeita. <http://www.lapinamk.fi/fi/Opiskelijalle/Opinto-opas,-AMK-tutkinto/Kehittava-arviointi>
<http://www.lapinamk.fi/fi/Tyoelamalle/Julkaisut/Lapin-AMKin-julkaisut/Opetus-ja-oppiminen?itemid=2264&showlocation=82de1314-coad-4feb-8139-71a7795cb251>

Myös opettajille on laadittu ohjeistus kehittävästä arvioinnista (Oppimisen organisointi-opas opettajille (https://issuu.com/lapinamk/docs/c_1_2016_oppimisen_organisointi))

Arviointisuunnitelman malli

Malli arviointisuunnitelmasta ja työkalut kehittävän arvioinnin toteuttamiseen Osaamisen arviointi ohjeistusta (http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/72138/JAMKJULKAISUJA1722014_web.pdf?sequence=1)

Lisäksi hyödynnetään Osataan hankkeen aikana kehitettyjä menetelmiä. (<https://blogit.haaga-helia.fi/osataan/tyokalut/>) Työkalut | Osaamisen arviointi työssä työpaikkojen ja ammattikorkeakoulujen yhteistoimintana)

Työn opinnollistamisen prosessi ja toimintamallit

Työn opinnollistaminen vaihtoehtoisena opintojen suoritustapana on ohjeistettu ja pilotoitu. Prosessi on kuvattu Osataan hankkeessa kehitetyn prosessin mukaisesti (<https://blogit.haaga-helia.fi/osataan/tyokalut/>) http://www.lapinamk.fi/fi/Opiskelijalle/Lomakkeet-ja-ohjeet/työn_opinnollistaminen

Lapin amk pilotit kuvattuna <http://www.lapinamk.fi/loader.aspx?id=aa1afado-48c5-43f5-be30-1bbb7d205f75>

Ratkaisuja työn opinnollistamiseen RATKAISUJA TYÖN OPINNOLLISTAMISEEN

Uusia toimintamalleja työn opinnollistamiseen Opi työssä - UUSIA TOIMINTAMALLEJA OPINTOJEN AIKAISEN TYÖN OPINNOLLISTAMISEEN

Kolme kulmaa opinnollistamiseen Case Lapin amk http://www.haaga-helia.fi/sites/default/files/Kuvat-ja-liitteet/hh_kolme_kulmaa_verkkoversio.pdf?userLang=fi

Näyttöpäivä

Näyttöpäivä on otettu käyttöön osana osaamisen arviointia. Näyttöpäivä konsepti on Haaga-Helien amkin kehittämä pedagoginen väline osaamisen arvioinnissa. Lapin amk on ottanut näyttöpäivän käyttöön osaksi Kehittävän arvioinnin menetelmiä. Näyttöpäivä prosessi on kuvattu, vastuut jaettu ja paraikaa on meneillään työelämän arviointiosaaja koulutus.

Osaamismerkkit

Erityisryhmien kuten esimerkiksi maahanmuuttajien TNO-palveluja on kehitetty useissa hankkeissa. Huomiota on kiinnitetty koulutuspolkujen mallintamiseen sekä hankitun ja olemassa olevan osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen ja sen merkintään eli osaamismerkkit. (<https://www.ulapland.fi/FI/Yksikot/Koulutus-ja-kehittamispalvelut/Uraohjauspalvelut/Step2Job---Korkeakoulutettujen-maa->

hanmuuttajien-uraohjaus. Osaamismerkkejä on kehitetty yliopiston kanssa yhteistyössä (<https://www.ulapland.fi/FI/Yksikot/Koulutus--ja-kehittamispalvelut/Amattiosaamisen-taydentaminen/Digitaaliset-osaamismerkit>)

Maahanmuuttajien korkeakoulutus- ohjausmalli, kotoutumisen ja opiskelun polku sekä TNO-toiminta polun eri vaiheissa

Hyvänä käytäntönä on Maahanmuuttajien korkeakoulutus- ohjausmalli, kotoutumisen ja opiskelun polku sekä TNO-toiminta polun eri vaiheissa. (Uudella matkalla. Jonna Löf ja Ane Kautto <http://www.lapinamk.fi/fi/Tyoelamalle/Julkaisut/Lapin-AMKin-julkaisut?itemid=2362&showlocation=9b9951a6-d3f2-4f74-a9b8-01b12569-019f>)

Urasuunnitteluprosessi ja uraohjaustapahtumat ”Tukka putkella” (www.uraohjaus.fi)

Korkeakouluille on kehitetty Raito- urasuunnitteluprosessi. (Torvinen, 2016, 112) RAITO-palvelumallissa ohjataan asiakkaita työnhaussa ja etsitään keinoja päästä työmarkkinoille esimerkiksi yritysvierailujen ja työkokeilujen kautta. Lisäksi muotoillaan ja rakennetaan asiakkaiden henkilökohtaisista lähtökohdista LUC-diplomiopinnot, jotka ovat työelämälähtöisiä, työllistymistä helpottavia lisä- ja täydennysopintoja. Uraohjaustapahtumat ”Tukka putkella työelämään” toteutetaan yhteistyössä Te-palvelujen kanssa. Uraohjaustapahtumat ”Tukka putkella” <https://www.lapinkansa.fi/uusirovaniemi/tukka-putkella-tyoelamaan-tapahtuma-valottaa-nuorille-miten-tyoelamaan-paasee-15957995/>

LUC-diplomiopinnot

Korkeakoulujen opintotarjonnasta on koottu ajankohtaisia työelämätaitoja vahvistavia osaamispolkuja, joiden avulla työnhakija voi täydentää osaamista henkilökohtaisen tarpeen mukaan. (<https://blogi.eoppimispalvelut.fi/raito/luc-diplomiopinnot/>)

Työelämätaitoja tukevat osaamispolut: Johtaminen ja esimiestyö, Liiketoiminta ja yrittäjyys ja Työelämä-, IT- ja viestintätaidot.

LIITE 2. HYVÄT KÄYTÄNNÖT- HANKKEIDEN JULKAISUJA

Lapin Opin Ovi –hanke 2008-2011

Tiihonen, A-K (toim.) 2011. Opin Ovesta eteenpäin. Aikuisten tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelujen kehittäminen Lapissa. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja. Tampereen yliopistopaino.

Ahokumpu, Tuula & Kangastie, Helena & Kilja, Päivi & Kuusela, Päivi 2011. TNO-PALVELUOSAAMISEN KEHITTÄMINEN, Uudistuva tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluosaaminen aikuiskoulutuksen alueverkostossa, Viitattu 2.5.2018. <https://arkki.ramk.fi/RAMK/julkaisutoiminta/Julkaisut/TNOPalveluosaamisen%20kehittaminen.pdf>.

Menestyjäksi Lapissa 2012-2014

Kangastie, H. ja Tuomaala, M. 2012. Menestyjäksi Lapissa-Tietoa-, neuvontaa ja ohjausta jatkuvan oppimisen poluille. Teoksessa Kivekäs, M., Eeronheimo, A-L., Kangastie, H., Kokkonen, O. & Kunnari, K. (toim.) Nuotiotulilla-keskustelua Lapin aikuiskoulutuksesta. Aikuiskoulutuksen artikkelikokoelma. Rovaniemen ammattikorkeakoulun julkaisusarja C 34. Viitattu 1.5.2018 <http://www.ramk.fi/loader.aspx?id=4d538a8a-2374-41aa-b4e3-3936c2c93f06>

Kangastie, H & Saari, P. Ohjauksen kehittäminen Rovaniemen ammattikorkeakoulussa. Tieto-, neuvonta – ja ohjaustoiminta aikuisen tukena Rovaniemen ammattikorkeakoulussa. Teoksessa Kangastie, H & Kokkonen, O (toim.) Aluevaikuttavuutta aikuiskoulutuksella. Kokemuksia Rovaniemen ammattikorkeakoulun aikuiskoulutuksen toteuttamisesta ja kehittämisestä. Rovaniemen ammattikorkeakoulun julkaisusarja C nro 32. Viitattu 8.5.2018. <http://www.ramk.fi/loader.aspx?id=78cf824a-88b6-4883-9d4d-8673ee77fe89>

Kangastie, H & Saari, P. Aikuisten tieto-, neuvonta ja ohjauspalveluiden kehittämishankkeiden tulokset osana Rovaniemen ammattikorkeakoulun toimintaa. Teoksessa Kangastie, H & Kokkonen, O (toim.) Aluevaikuttavuutta aikuiskoulutuksella. Kokemuksia Rovaniemen ammattikorkeakoulun aikuiskoulutuksen toteuttamisesta ja kehittämisestä. Rovaniemen ammattikorkeakoulun julkaisusarja C nro 32. Viitattu 8.5.2018. <http://www.ramk.fi/loader.aspx?id=78cf824a-88b6-4883-9d4d-8673ee77fe89>

Menestyjäksi Lapissa II 2014-2015 Lapissa puhalletaan yhteen hiileen. <http://blogit.jamk.fi/opinovanava/2014/11/26/lapissa-puhalletaan-yhteen-hiileen/> Viitattu 2.5.2018

Lapin TNO-palvelut 2015-2017 Kangastie,H., Kantanen, M-S.& Saari, P. 2017. Menestyjäksi Lapissa. Maakunnallinen tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelujen strategia vuoteen 2025. Viitattu 2.5.2018. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/13-0403/D%203%202017%20Kangastie%20Kantanen%20Saari%20Menestyjaksi%20Lapissa.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Saari,P & Kantanen, M-S. 2017. Tietoa, neuvontaa ja ohjausta verkostossa Viitattu 2.5.2018. <https://blogi.eoppimispalvelut.fi/lumenlehti/2017/12/13/tietoa-neuvontaa-ja-ohjausta-verkostossa/>

Kangastie, H. Menestyjäksi Lapissa. Teoksessa Kangastie, H (toim.) 2017. Teoksessa Kangastie, H (toim.) 2017. TKI-hankkeista voimaa koulutuksen ja opetuksen kehittämiseen. Viitattu 7.5.2018. Lapin AMKin julkaisuja. Sarja B Tutkimusraportit ja kokoomateokset 13/2017. <http://www.lapinamk.fi/loader.aspx?id=896ab2d4-b960-42d5-b5ec-d6a383173b03>

Kantanen M-S & Saari, P. TNO-palvelut-matalan kynnyksen palveluita ja osaamisen kehittämistä. Teoksessa Kangastie, H (toim.) 2017. Teoksessa Kangastie, H (toim.) 2017. TKI-hankkeista voimaa koulutuksen ja opetuksen kehittämiseen. Viitattu 7.5.2018. Lapin AMKin julkaisuja. Sarja B Tutkimusraportit ja kokoomateokset 13/2017. <http://www.lapinamk.fi/loader.aspx?id=896ab2d4-b960-42d5-b5ec-d6a383-173b03>

Kangastie, H., Koivuranta,J., Kähkönen,S., Saari,P ja Syväjärvi,T. 2017. Opettajatuutorin opas. Lapin AMKin julkaisuja. Sarja C. Oppimateriaalit 2/2017. Viitattu 8.5.2018. <http://www.lapinamk.fi/loader.aspx?id=615b9c47-1641-4e88-96b0-626ac3-8b07fo>

Kangastie, H (toim.) ”Samassa veneessä” Tietoa, neuvontaa ja ohjausta ja hyvinvoinnin edistämistä Lapin ammattikorkeakoulussa. Lapin AMKin julkaisuja Sarja B. Raportit ja selvitykset 15/2016. Viitattu 8.5.2018 <http://www.theseus.fi/handle/10024/121317>

Lapin aikuiskoulutuksen toimintamallin kehittämishanke 2011-2014

Kangastie, H., Kokkonen, O. & Rautio, K (toim.)2013. Aikuiskoulutus nyt ja tulevaisuudessa. Lapin aikuiskoulutuksen toimintamallin kehittämishankkeen julkaisu. Lapin yliopiston hallinnon julkaisuja 47. Pohjolan painotuote, Rovaniemi.

Kivekäs, M., Eeronheimo, A-L., Kangastie, H., Kokkonen, O. & Kunnari, K. (toim.) 2012. Nuotiotulilla-keskustelua Lapin aikuiskoulutuksesta. Aikuiskoulutuksen artikkelikokoelma. Rovaniemen ammattikorkeakoulun julkaisusarja C 34. Viitattu 1.5.2018 <http://www.ramk.fi/loader.aspx?id=4d538a8a-2374-41aa-b4e3-3936c2c93f06>

Lapin aikuiskoulutuksen kehittäminen ja tutkiminen 2013-2014

Tieto-, neuvonta- ja ohjausosaaminen Lapissa-kohti jatkuvaa oppimista ja kehittämistä. Teoksessa Poikela, E (toim.) 2015. Yhteistyö ja verkostoituminen. Aikuiskoulutuksen kehittäminen Lapissa. Lapin yliopistopaino. Viitattu 2.5.2018. <http://lauda.ulapland.fi/handle/10024/61882>

Pruikkonen, A & Saloniemi, K. 2014. Lappilaista pedagogiikkaa verkossa- nyt ja tulevaisuudessa. Lapin aikuiskoulutuksen kehittäminen ja tutkiminen hanke. Viitattu 2.5.2018. <http://www.theseus.fi/handle/10024/85981>

Kangastie, H & Kokkonen, O. Lappilaista ohjausosaamista nyt ja tulevaisuudessa. Lapin AMKin julkaisuja Sarja B Raportit ja selvitykset 8/2015. Viitattu 2.5.2018. <http://www.lapinamk.fi/loader.aspx?id=5b331e12-e7e1-4aa8-9e91-c7aed6146dob>

Lappilainen koulutuskumppanuus 2016-2018

Kangastie, H. 2017. Aikuiskoulutusta kumppanuudella. Teoksessa Kangastie, H (toim.) 2017. TKI-hankkeista voimaa koulutuksen ja opetuksen kehittämiseen. Viitattu 7.5.2018. Lapin AMKin julkaisuja. Sarja B Tutkimusraportit ja kokoomateokset 13/2017. <http://www.lapinamk.fi/loader.aspx?id=896ab2d4-b960-42d5-b5ec-d6a383-173b03>

AHOT-korkeakoulussa 2009-2013

Jaakkola, R. Aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustaminen (Ahot-korkeakouluissa projekti) Teoksessa Kangastie, H & Kokkonen, O (toim.) Aluevaikuttavuutta aikuiskoulutuksella. Kokemuksia Rovaniemen ammattikorkeakoulun aikuiskoulutuksen toteuttamisesta ja kehittämisestä. Rovaniemen ammattikorkeakoulun julkaisusarja C nro 32. Viitattu 8.5.2018. <http://www.ramk.fi/loader.aspx?id=78cf824a-88b6-4883-9d4d-8673ee77fe89>

Kangastie, H. Opiskelijan osaaminen on tärkeää. Aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (ahot) kehittämistoiminta Rovaniemen ammattikorkeakoulussa.

Teoksessa Kangastie, H & Kokkonen, O (toim.) Aluevaikuttavuutta aikuiskoulutuksella. Kokemuksia Rovaniemen ammattikorkeakoulun aikuiskoulutuksen toteuttamisesta ja kehittämisestä. Rovaniemen ammattikorkeakoulun julkaisusarja C nro 32. Viitattu 8.5.2018. <http://www.ramk.fi/loader.aspx?id=78cf824a-88b6-4883-9d4d-8673ee77fe89>

Osataan! Osaamisen arviointi työssä työpaikkojen ja ammattikorkeakoulujen yhteistoimintana 2012-2014

Kangastie, H & Kähkölä, S. Kohti oppimisen ja osaamisen kehittävää arviointia – kehittämistoiminnasta ja tuloksista lapin ammattikorkeakoulussa. Teoksessa Blom, S., Lepänjuuri, A., Niskanen, A. & Nurminen, R (toim.) Opintopisteistä osaamiseen Työvälineitä ja tarinoita työelämäyhteistyössä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 172. Suomen yliopistopaino. Viitattu 8.5.2018. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/72138/JAMKJULKAISUJA1722014_web.pdf?sequence=1

Verkkovirta-työn opinnollistamista verkostoyhteistyönä 2015-2017 ja Toteemi- työstä oppimassa työhön 2017-2019

Kangastie, H (toim.) 2017. Työtä opinnollistamassa. Lapin AMKin julkaisuja. Sarja B. Tutkimusraportit ja kokoomateokset 12/2017. Viitattu 8.5.2017. <http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/134066/B%2012%202017%20Kangastie.pdf?sequence=1-&isAllowed=y>

Kangastie, H & Syväjärvi, T. 2017. Ennakoiva hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen- Case Lapin AMK. Teoksessa Kolme kulmaa opinnollistamiseen. Opas opinnollistamisen ratkaisuista, työkaluista ja vinkeistä. Viitattu 8.5.2018. http://www.haaga-helia.fi/sites/default/files/Kuvat-ja-liitteet/hh_kolme_kulmaa_verkkoversio.pdf?userLang=fi

Mäki, K. 2017. Näyttöpäivä- pedagoginen timantti. Viitattu 8.5.2018. <http://www.amk-verkkovirta.fi/n%C3%A4ytt%C3%B6p%C3%A4iv%C3%A4-pedagoginen-timantti-o>

Valtti-Valmis tutkinto työelämään 2008-2011

Saari, P. 2011. Valmistumista vauhdittamassa-ryhmäohjauksesta tukea opiskelun etenemiseen Rovaniemen ammattikorkeakoulussa. Rovaniemen ammattikorkeakoulun julkaisusarja C 24. Kopijyvä Oy Rovaniemi

Karhu, K & Saari, P. 2011. Ryhmäohjaus urasuunnittelun tukena. Teoksessa Penttinen, L., Plihtari, E., Skaniakos, T. & Valkonen, L (toim. Vertaisuus voimavarana ohjauksessa. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylän yliopistopaino.

Lappilaiset avoimet työelämäläheiset osaamispolut 2016-2018

Riihiniemi, N. Avoimia työelämäläheisiä osaamispolkuja etsimässä. Teoksessa Kangastie, H (toim.) 2017. TKI-hankkeista voimaa koulutuksen ja opetuksen kehittämiseen. Viitattu 7.5.2018. Lapin AMKin julkaisuja. Sarja B Tutkimusraportit ja kokoomateokset 13/2017. <http://www.lapinamk.fi/loader.aspx?id=896ab2d4-b960-42d5-b5ec-d6a383173b03>

Raito-osuvaa urasuunnittelua korkeakoulutetuille 2016-2018.

Torvinen, S & Sirviö, J. Raito- urasuunnittelua korkeakoulutetuille. Teoksessa Kangastie, H (toim.) 2017. TKI-hankkeista voimaa koulutuksen ja opetuksen kehittämiseen. Viitattu 7.5.2018. Lapin AMKin julkaisuja Sarja B Tutkimusraportit ja kokoomateokset 13/2017. <http://www.lapinamk.fi/loader.aspx?id=896ab2d4-b960-42d5-b5ec-d6a383173b03>

Torvinen, S. 2016. Osuvaa urasuunnittelua korkeakoulutetuille. Teoksessa Kangastie, H. (toim.) ”Samassa veneessä” –tietoa, neuvontaa ja ohjausta ja hyvinvoinnin edistämistä Lapin AMKissa. Viitattu 8.5.2018. https://issuu.com/lapinamk/docs/b_15_2016_kangastie_samassa_veneess

Rovapolut-monikulttuuriset mahdollisuudet osaamisen kehittämiseen ja työllistymiseen Rovaseudulla 2008-2012

Rovapolut hankkeen loppuraportti. Viitattu 8.5.2018. <https://www.eura2007.fi/rrtiepa/projekti.php?projektikoodi=S11074>

Maahanmuuttajien korkeakoulutus-tie tutkintoon 2015-2017.

Löf, J. Kokemuksia maahanmuuttajien korkeakoulutus- tie tutkintoon hankkeesta. Teoksessa Kangastie, H (toim.) 2017. TKI-hankkeista voimaa koulutuksen ja opetuksen kehittämiseen. Viitattu 7.5.2018. Lapin AMKin julkaisuja Sarja B Tutkimusraportit ja kokoomateokset 13/2017. <http://www.lapinamk.fi/loader.aspx?id=896ab2d4-b960-42d5-b5ec-d6a383173b03>

Löf, J. & Kautto, A. 2017. Uudella matkalla. Maahanmuuttajien korkeakoulutus-tie tutkintoon-hanke. Loppujulkaisu. Lapin AMKin julkaisuja Sarja B. Tutkimusraportit ja kokoomateokset 26/2017. Viitattu 8.5.2018. <http://www.theseus.fi/handle/10024/139558>

Step2Job –korkeakoulutettu maahanmuuttajat työuralle 2016-2019

Turpeenniemi, S. Digitaalisista osaamismerkeistä tukea maahanmuuttajien työllistymiseen. Teoksessa Kangastie, H (toim.) 2017. TKI-hankkeista voimaa koulutuksen ja opetuksen kehittämiseen. Viitattu 7.5.2018. Lapin AMKin julkaisuja Sarja B Tutkimusraportit ja kokoomateokset 13/2017. <http://www.lapinamk.fi/loader.aspx?id=896ab2d4-b960-42d5-b5ec-d6a383173b03>

Tieto-, neuvonta- ja ohjaustoimintaa (TNO) ja palveluja on kehitetty Lapissa eri verkostojen kanssa yhteistyössä jo noin 10 vuoden ajan. Tässä koosteessa tuodaan esille kehittämistyön kautta syntyneitä olemassa olevia hyviä käytänteitä. Julkaisun tarkoituksena on tehdä näkyväksi tutkimus- ja kehittämistyön avulla saatuja tuloksia, jotka ovat nivoutuneet osaksi organisaatioiden normaalia toimintaa. Julkaisu on tarkoitettu luettavaksi kaikille, jotka ovat kiinnostuneita kehittämishankkeiden tuloksista ja erityisesti TNO-toiminnan tuloksista ja käytössä olevista hyvistä käytänteistä.

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto
Euroopan sosiaalirahasto

LAPIN AMK⁷
Lapland University of Applied Sciences

www.lapinamk.fi

ISBN 978-952-316-234-1